

Könyvtártudományi tanulmányok 1969. Szerk. Kovács Máté, Rácz Aranka. Bp., Népművelési Propaganda Iroda, 1970. 734 p. (Az Országos Könyvtárügyi és Dokumentációs Tanács 27.sz. kiadványa.)

A sorozat második kötete tíz tanulmányt és egy bibliográfiát tartalmaz. Első részében a könyvtárosképzés kérdéseivel foglalkozó írások kaptak helyet. A tanulmányok feltárják a magyar könyvtárosképzés különböző szintjeinek múltját és jelenét, a könyvtárospálya képzési, továbbképzési követelményeit és vázolják a jövő feladatait. A szerkesztői elv – a sorozat egy-egy kötete tanulmányainak zömét egy lényeges témának szentelni – helyesnek tűnik, ugyanakkor hiányoljuk a résztémákat feldolgozó tanulmányok összefogását egy összegző írásban. A jelen kötetből is hiányzik a képzés és továbbképzés egészének a könyvtárügyben elfoglalt helyét kijelölő, könyvtárpolitikai vonatkozásait feltáró összefoglalás.

KOVÁCS Máté az egyetemi könyvtárosképzés két évtizedes fejlődését és főbb kérdéseit tekinti át terjedelmes tanulmányában. Nem egyszerű tényismertető leírást ad, hanem a külföldi és hazai könyvtárak és szakirodalmi tájékoztatásügy helyzete, szükségletei szempontjából veszi vizsgálat alá a nálunk megvalósult gyakorlatot. Igen érdekes olvasmány a kezdeti lépések rekonstruálása, a tantervek, a programok és a szakképzés tartalmában gyakran és nem mindig indokoltan történő változások leírása. Ugyanigy érdeklődésre tarthat számot a hallgatókat statisztikailag, az oktatókat név szerint bemutató fejezet. A történeti visszatekintés és elemzés pontos képet ad az eredményekről és a múlt legfőbb hiányosságairól. A szakember olvasó ugyanakkor sajnálja, hogy a szerző nem ilyen határozott a tennivalók felsorolásában, s csak a továbbfejlesztés előkészítését körvonalazza, pedig a ma és a közeli jövő azonnali cselekvést és változást igényelne.

CSÜRY István tanulmánya – "Az ismeretközlési folyamat ellentmondásai és a könyvtári-információs tevékenység" – nagyobb, társadalmi méretű összefüggésekben vizsgálja a könyvtár és a könyvtáros funkcióját a jövőben, kimutatja a könyvtári tevékenység ellentmondásait, számba veszi ezek feloldásának lehetőségeit.

FUTALA Tibor a könyvtárospálya követelményeit elemzi a közművelődési könyvtárak felsőfoku munkaköreiben. Bevezetőben áttekinti a közművelődési könyvtárosi pályakép kialakulásának folyamatát hazánkban. Ez a pályakép – a foglalkozási ág új volta, a feladatok sokasága és a feltételek elégtelensége miatt – sok irreális elemet tartalmazott, és nem volt differenciált még a képzési szintek vonatkozásában sem. Differenciálódását a könyvtárügynek az 1960-as években végbement fejlődése hozta meg. A szerző részletesen elemzi a közművelődési könyvtárak felsőfoku képzettségű dolgozóinak mennyiségét és minőségét, s vázolja a jövő feladatait. A tanulmány legfontosabb fejezetei a várható fejlődésnek megfelelő képzési és továbbképzési követelményeket részletezik.

N. RÁCZ Aranka "A gyermekek könyvtárosok hivatása és képzésük problémái" c. munkája a kérdés nagyigényű, a részleteket is tisztázó feldolgozása. A hivatás kialakulásának és fejlődésének rövid áttekintése

után ismerteti a magyar gyermekkönyvtárak fejlődését az utóbbi évtizedben. Igen érdekes és tanulságos a gyermekkönyvtárosok külföldi és hazai képzését bemutató fejezet. A gyermekekkel foglalkozó könyvtárosokra vonatkozó követelmények számbavétele után képzési és továbbképzési feladatterv következik, amely tisztázza a szervezeti és tartalmi kérdéseket is.

CSENDES János tanulmányában részletesen elemzi a közép f o k u könyvtárosi munkaköröket és az ezek betöltésére képesítő képzés kialakulását, helyzetét és jövőjét hazánkban. Áttekintést ad a külföldi középfoku könyvtárosképzésről, ismerteti a középfoku könyvtárosok továbbtanulási lehetőségeit és továbbképzésük sajátosságait.

VADÁSZ Ferencné tanulmányában a könyvtárosok t o v á b b k é p z é s é - n e k bonyolult problémáit vizsgálja. Ismerteti a továbbképzés főbb irányzatait, áttekintést ad a szocialista és kapitalista országok ilyen jellegű tevékenységéről. Részletesen megrajzolja a szakmai továbbképzés hazai helyzetképét, majd a birálat után gondosan indokolt javaslatot tesz a jelenlegi rendszer korszerűsítésére.

A kötet II. része négy tanulmányt tartalmaz könyvtárügyünk időszertű kérdéseinek köréből.

GALÁNTAI Béla a könyvtár helyét és szerepét vizsgálja a tudományos-technikai forradalom korában. Érdekesen fejtegeti a hagyományos könyvtár á t - a l a k u l á s á t információközponttá és termelési eszközzé. Sajnálatos, hogy a bonyolult feladatmódosulásokat tulságosan bonyolult stílusban írja le.

Régi igény kielégítésére vállalkozik WALLESHAUSEN Gyula "A k ö n y v t á r - v e z e t é s főbb elméleti kérdései" c. tanulmányában. A vezetés, igazgatás és irányítás lényegét a társadalmi szükségletekhez való viszonyuk alapján vizsgálja. Ismerteti a vezetés tudományos alapjait, meghatározza a vezetéssel összefüggő fogalmakat, elemzi a vezetési formákat. Elsősorban az elméleti tisztázást kívánja elősegíteni, bár helyenként a gyakorlati vonatkozásokra is rámutat.

ARATÓ Attila és SIMON Zoltán a k i e m e l t k ö z s é g i könyvtárak helyzetét vizsgálja Békés, Hajdu, Pest és Szolnok megyében. A szerzők felvázolják a vizsgált megyék általános könyvtári helyzetképét, majd részletesen elemzik a kiemelt községi könyvtárak működési feltételeit és munkájukat. A tanulmány végén ismertetik következtetéseiket, korszerű koncepciójukat, és részletező javaslatokat tesznek ennek megvalósítására.

ISZLAI Zoltán a felnőttek nevelésével foglalkozik tanulmányában. Sorra veszi a f e l n ő t t n e v e l é s alapelveit és sajátosságait, elemzi a felnőttoktatás viszonyát a népműveléshez és a közművelődési könyvtárakhoz.

DÉR Mária és VOIT Krisztina összeállításában közli a kötet az egyetemi könyvtárszakon készült s z a k d o l g o z a t o k és d i s s z e r t á c i ó k jegyzékét.

A kötet egészéről elmondható, hogy megfelelően reprezentálja a magyar könyvtártudományi kutatást.

BERECZKY László

Nem kétséges, hogy az Országos Széchényi Könyvtár nemcsak állományát tekintve, hanem szellemi erőiben is kiemelkedően gazdag könyvtárunk. Erről tanuskodik legujabb évkönyve is. A benne közölt 27 tanulmány jelentős értéket képvisel, s hasznosan gyarapítja könyvtári szakirodalmunkat. Pedig – tegyük hozzá – ez a kötet nem is vonultatja fel a könyvtár valamennyi jótollu szakíróját. Fejtörés nélkül, kapásból össze tudnók állítani azok névsorát, akiknek a kézírataiból kitelne egy hasonlóképpen testes és értékes kötet. A bíráló tiszte azonban nem az, hogy számba vegye az évkönyv potenciális szerzőit, hanem az előtte fekvő kötet dolgos munkatársairól kell szólnia.

Az évkönyv első közleménye – amint az természetes is – az OSZK működéséről szóló jelentés. Sajnos, nem minden évkönyvet kiadó, nagy tudományos könyvtárunk tartja kötelességének, hogy évi jelentését publikálja, megfosztva ezzel a könyvtárosok széles körét a jelentésekből merithető módszertani tanulságoktól. Bennünket ezuttal főként az érdekelt, hogy milyen előkészítő munkálatokat végez az új otthonába készülő Széchényi Könyvtár. Tehát bármilyen hihetetlenül hangzik is, még az évi jelentéseknek is akad olvasójuk. Éppen ezért szövegüket a stilus szempontjából ugyanugy kellene gondozni, mint a tanulmányokét.

Jelenleg az OSZK évkönyvének elsőrangú feladata, hogy közlési fóruma legyen a könyvtár multját feltáró dolgozatoknak. Készülőben van ugyanis a könyvtár történetét összefoglaló nagy mű, s ennek megírásához teremtsz széles alapot az egyes részletkérdések beható vizsgálata, több szerző közreműködésével. Hogy miképpen folyt a Széchényi Könyvtár igazgatása a Horthy-korszak elején, erről DEZSÉNYI Béla (a kötet felelős szerkesztője) közöl hosszabb tanulmányt, mérlegre téve három igazgató tevékenységét: Melichét, Hómanét és Lukinichét. Ugyancsak a Horthy-korszak első évtizedében a könyvtárnak lehetősége nyílt arra, hogy némileg terjeszkedjék a Nemzeti Múzeum

épületében. Az ekkor megvalósított átrendezési munkálatokat TOMBOR Tibor ismerteti, elismeréssel adózva Nyireő Istvánnak, aki az új elhelyezési rendet kialakította és irányította a be rendezés korszerűsítését. Nyireő egyébként több változatban kidolgozta a Széchényi Könyvtár új épületének eszmei terveit is, ezeket Tombor szintén bemutatja. A könyvtárépítési cikket szerencsésen egészíti ki WITTEK Lászlóné, aki az ugyanabban az időben végrehajtott munkaszervezési reformokról ír.

Külön értéket képvisel a kötet három állománytörténeti dolgozata: BERLÁSZ Jenőnek az Illésházy-könyvtárról írt mintaszerű tanulmánya, SOMKUTI Gabriella igen alapos cikke a könyvtár gyarapodásáról 1848 és 1856 között, valamint FERENCZYNÉ WENDELIN Lidiának a könyvtár világháborús és proletárdiktatura-gyűjteményéről szóló írása. Wendelin Lidia adatai megerősítettek abban a már régen kialakult véleményünkben, hogy Fejérpataky László igazgatása idején mélypontra süllyedt a vezetés színvonala. A hozzáértés hiánya miatt Fejérpataky irreális elképzeléseket hajszolt, s ezekből az intézménynek súlyos kára származott. Itt említtjük meg INDALI György rövid cikkét, amely újabb adalékkal szolgál Horvát István könyvtárának történetéhez.

Megkapó olvasmány CSAPODI Csaba emlékezése arra a szívvél-lélekllel végzett munkára, amely lehetővé tette a decimális rendszer bevezetését a Széchényi Könyvtárba. KOVÁCS Ilona a könyvtár 1920 és 1944 között lebonyolított olvasó- és könyvforgalmának statisztikáit elemzi, s közben utal arra is, hogy Fitz József miként hozta létre a reference-osztályt, és az állomány védelme érdekében hogyan tette a Széchényi Könyvtárat praesens-könyvtárrá.

A közelmúlt történetét tárgyaló dolgozatok után nagy érdeklődéssel kezdtük olvasni a könyvtár mai problémáit feltáró cikkeket. Négy igen színvonalas, tömör fogalmazású módszertani cikk található az évkönyvben, és még hozzá mind a négy országos érdekű kérdéseket tárgyal. KECSKEMÉTI Ist-

vannak a "nemzeti hangfelvételi gyűjtemény" ügyében előterjesztett javaslata nagyobb nyilvánosságot érdemelne. BEREZKY Lászlónak és FARAGÓ Lászlónénak a feldolgozó munka időelemzéséről szóló cikke széles körben keltett visszhangot, és más könyvtárakat is hasonló vizsgálatok végzésére ösztönzött. Az időszerű állománygyarapítási és olvasószolgálati problémák manapság már nem oldhatók meg a könyvtárak szoros együttműködése nélkül, ezért találjuk helyénvalónak, hogy a Könyvek Központi Katalógusa ügyét SZABADNÉ SZEGŐ Judit körültekintően és alaposan megvizsgálta. A könyvtörténet iránt érdeklődők számára igen fontos BORSA Gedeon cikke, amelyből a Régi Magyar Nyomtatványok szerkesztési problémái tárulnak elénk. Ebbe a témakörbe tartozik még a Külföldi Folyóiratok Központi Katalógusa alapján adott tájékoztatók statisztikája (BATÁRI Gyula és FALLENBÜCHL Zoltán állította össze).

Sokra értékeljük a kötetben közölt három bibliográfiát: FAZAKAS József, HERENDINÉ LAKATOS Éva és TERBE Lajos munkáját is.

Külön csoportot alkotott a szerkesztő azokból a közleményekből, amelyek nem sorolhatók sem a könyvtár történetéről szóló, sem a módszertani dolgozatok közé. Ez a csoport a tárgyválasztás szempontjából rendkívül változatos: szó esik itt egy állítólagos korvina hitelességének szigorú felülvizsgálatáról (CSAPODINÉ GÁRDONYI Klára), egy perzsa evangéliumfordításról, amelyet a Széchenyi Könyvtár őriz (MÁRÓTNÉ JEREMIÁS Éva), a pozsonyi héber nyomdáról (DÁN Róbert) és a Társadalomtudományi Társulat könyvtárának viszontagságos sorsáról (BATÁRI Gyula). Itt említjük meg FALLENBÜCHL Zoltán tartalmas beszámolóját a bécsi közgyűjteményekben őrzött hungarika térképekről. KOZOCSA Sándor "Grillparzer Magyarországon" című cikkét olvasva arra gondoltunk: tulajdonképpen sajnálhatjuk, hogy évtizedeken át csak mások alkotásaihoz hordta a bibliográfia építőköveit - ahelyett, hogy egyik-másik

témáját feldolgozta volna tanulmányként. MARKOVITS Györgyinek "A magyar emigráció irodalmi munkássága a két világháború között" című cikke érdekesítő olvasmány, rengeteg eddig ismeretlen adatot tár fel, de egyrészt részletes jegyzetapparátus hiánya, másrészt a belezsufolt sok név miatt olyan benyomást tesz, mint ha egy készülő nagy mű szinopszist olvasnók. Élveztük Móricz Zsigmond emlékezéseit újságíróéveire (PAPP Ivánné közölte), valamint VIZKELETY Andrásnak a szép levélről szóló, sok ujat tartalmazó tanulmányát. Sajnos, nem bocsátkozhatunk bele azoknak a színházi munkáskészítéseknek a megvitatásába, amelyekről NÉMETH Antal posztumusz cikke szól, pedig érdemes volna megvilágítani, hogy a politikai pártok kezéből kivett munkáskészítések hogyan váltak hatástalan kulturális jótékonykodássá.

-.-.-.-.-

Végezetül három megjegyzést szeretnék tenni. - 1. Megoldást kellene találni arra, hogy az 1967. évi évkönyvet ne 1970-ben kapjuk kézhez. Sajnos, nálunk a kiadványok nyomdai átfutási ideje egyre hosszabb és e téren a helyzet javulására kevés a remény, ezért a könyvtár aligha tudja más módon behozni a késést, mint ha legközelebb két évre szóló, öszszevont évkönyvet ad ki. - 2. A jegyzeteket a cikkek végén találjuk, az olvasó számára azonban ez nagyon kényelmetlen megoldás. Tartson néhány munkaórával tovább a tördelés, és a jegyzetek máris a helyükre, a lap aljára kerülhetnek. - 3. Helyeseljük, hogy az évkönyvben közlik a könyvtár dolgozóinak névsorát, csak ne a kulcsszámok sorrendjében tennék. Ha a könyvtár szervezeti felépítése szerint csoportosítva és a munkakörök rövid jelölésével közölnék a neveket, akkor egyszeriben mondanivalója lenne még a névsornak is.

KÉKI Béla

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár évkönyve 14. 1968/1969.
Szerk. Tolnai György. Bp. 1970. 286 p. (A Fővárosi Könyvtár évkönyve 26.)

Emlékezéssel és tiszteletadással kezdődik a FSZEK évkönyvsorozatának legújabb kötete. 1968-ban mult ötven esztendeje annak, hogy a nagy névadó, Szabó Ervin meghalt. Róla RÉVÉSZ Ferenc emlékezik. 1968-ban avatták Dieneš László emléktábláját; ez TOLNAI Györgynek adott megtisztelő alkalmat Dienes nevének és szellemének idézésére. 1969 folyamán hunyt el Hajdú Henrik, a kiváló forradalmár és művész, a Fővárosi Könyvtár felszabadulás utáni első kinevezett igazgatója; őt RÉVÉSZ Ferenc bucsuztatja a hatalmas életmű egészét megmutató tanulmánnyal. Nem bucsuzásnak készült KOVÁCS Csilla riportja a 85 éves Kóhalmi Bélával, mégis az lett belőle, mire az évkönyv megjelent.

Az évkönyvben több tanulmány foglalkozik a Könyvtár és hálózata történetével. REMETE László "A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár a felszabadulás időszakában" címen az ujrakezdés lendületét, nehézségeit és ellentmondásait mutatja be hűen és izgalmasan. Ezután két félszázados jubileumát ünneplő könyvtár a ról ismerkedik meg az olvasó: URAY Béla a 6. számú, CSÉP Attiláné pedig a 7. számú könyvtár történetét írja meg. Hasznos információ CSOMOR Tibor és LAKOS Katalin összeállítása a FSZEK 1945-1969 között kiadott munkásmozgalmi tárgyú bibliográfiáiról. Ugyancsak ilyennek tekinthető NOVÁK Tamásné fényképválogatása, amely a felszabadulás utáni és a mai Budapest utcaképeit veti össze.

Örvendetesen sok közlemény választotta vizsgálódása tárgyául a Központ és a hálózat katalógus problémáit. ARATÓ Józsefné "Szóciológiai könyvanyagunk korszerű szakrendszerének kialakítása" című, valamint KÁPOLNAI MOLNAR Ilona és NAGY Emilné "Földrajzi katalógusunk a decimális rendszer bevezetésétől napjainkig" című tanulmánya egyaránt joggal számíthat a feltárás kérdéseivel foglalkozó szakembereink érdeklődésére. NÉMETH Mária a FSZEK hálózatának központi címjegyzékével, illetve a vele kapcsolatos körültekintő munkával ismerttet meg bennünket. H. DRECHSLER Ágnes kissé talányos címmel (Az ismeretterjesztő művek szakozásának problémái kerületi könyvtárainkban) valójában a központi cédlaszigáltság szakozási és jelzetelési következtelenségeire hívja fel meggyőzően a figyelmet. Nem lenne érdektelen a többi könyvtár hasonló észrevételeit is összegyűjteni s ennek segítségével megjavítani a gyakorlatot.

A feltételek tudatos alakításának igényét még további két közlemény tükrözi. KUTAS Gizella és H. DRECHSLER Ágnes a központban és a hálózatban dolgozó könyvtárosok képzettségét és szakképzettségét méri fel, s rámutat a minőségi fejlődés örömteli mozzanatai mellett azokra a problémákra, amelyek könyvtárosképzésünk részleges megoldatlanságából adódnak. BENKŐNÉ BARTHA Ilona "A gyermekkönyvállomány alakulása egy évtized alatt" c. dolgozatát azért érezzük különösen fontosnak, mert nagyon egzakt módon mutatja ki azokat a lehetőségeket, amelyek a könyvtárosok számára még az optimalistól igen-igen távol álló állománygyarapítási keretek között is adva vannak, ha rászánják magukat valamelyik állománycsoport megjavítására, a szükségletekhez való közelítésére.

A könyvtár és közönsége kapcsolatának lehetőségeit szondázza a tanulmányok következő csoportja. BALLAGI Ágnes abban a témakörben vizsgálódik, hogy milyen okokra vezethető vissza a kerületi könyvtárakban az olvasók időleges és végleges elmaradása, illetve milyen mértékben oka ennek a könyvtári szolgálat. (Hálaistennek, viszonylag kis mértékben.) ECSEDI Klára a fiatalok filozófiai érdeklődésének nyiladozását mutatja be néhány konkrét könyvtári eseten, s von le belőlük mindenképp az oktatás számára megszívlelendő következtetéseket. ROSTÁS Jenőné a József Attila-lakótelepi gyermekolvásokról ír, az iskola

és a könyvtár együttműködésének szükség szerű voltát hangsúlyozva. ARATÓ Antal - "A Gorkij-centenárium és Gorkij műveinek olvasottsága a pesterzsébeti könyvtárban" címmel - az olvasópropaganda könyvtári lehetőségeiről és határaitól ad képet. Az utóbb említett valamennyi írás rendkívül józan és mértéktartó; azt bizonyítják, hogy a könyvtár, noha nagyon fontos, azonban mégis csupán az egyik intézmény a társadalom olvasási kulturájának szolgálatában. Egyedül nem tehet csodákat, sőt: a társadalom művelődésére rendelt többi intézménnyel karöltve, pozitív közvéleménnyel támogatva is csak hosszú távon érhet el igazán maradandó eredményeket e téren.

Végére hagytuk a Könyvtár 1968. és 1969. évi működési beszámolóját. Ez ui. az évkönyv lehangoló része. Azt bizonyítja, hogy a hálózat nagyarányú fejlesztése, főként új, megfelelő méretű könyvtári épületek emelése nélkül hiába ész, elszánás, akarat, nem lehet megtartani még az elért "frontvonalakat" sem. A III. országos könyvtárügyi konferencia dokumentumai is élesen szóltak erről a fővárosunkhoz, a FSzEK nagy elődeihez méltatlan helyzetről. Reméljük, hogy annyi vidéki város példáján felbuzdulva Budapest könyvtárfejlesztése előbb-utóbb ugyancsak megindul.

Összefoglalva: az évkönyv mindenképpen komoly teljesítmény; értékét tovább növeli, hogy számos részletében más szakmákkal - irodalomtörténészekkel, pedagógusokkal, szociológusokkal stb. - is "korrespondál". Sajnáljuk, hogy továbbra sem közöl idegen nyelvű tartalmi kivonatokat, csak tartalomjegyzékeket, ami méltatlanul leszűkíti terjesztésének lehetőségeit.

FUTALA Tibor

x külföldi hírek x külföldi hírek x külföldi hírek x

AZ ÖREGEK könyvtári ellátásának javítására törekednek az NDK közművelődési könyvtárai, a Művelődésügyi Minisztérium felszólítására. Szociális otthonokban, veteránklubokban kölcsönző-állomást létesítenek, letétet helyeznek el, ill. átadják fölöslegessé vált könyveiket; számba veszik a nehezen mozgó öregeket és lakásukra küldik a könyveket (pl. a gyermekrészleget patronáló uttörők segítségével); külön irodalmi-zenei rendezvényeket tartanak nyugdíjasoknak stb. (Mitteilungen und Materialien, 1970. 5.sz.)

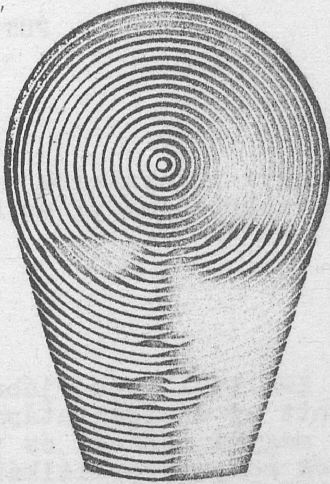
BESZÉLŐ UJSÁGRÓL is gondoskodik (a "beszélő könyvek" központi szolgáltatása mellett) vak olvasói számára az aberyswythi (Wales) körzeti könyvtár. A hetenként magnóba mondott hírösszeállítás kópiáit kazettás formában postán kiküldik a vakoknak; ők lehallgatás után visszaküldik a kazettát, hogy a további felvételekhez fel lehessen használni. (Liaison, 1970. dec.)

A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ olvasók speciális könyvtári ellátására irányuló kezdeményezéseket fogja össze USA-szerte a Columbia Egyetemen létesített Library Development Center. Előmozdítja a tapasztalatcserét, módszertani tanácsokkal segíti a könyvtárakat, s esetleg anyagi támogatást is szerez az értékes programok megvalósításához. (College and Research Libr. News, 1970. 10.sz.)

KÖNYV-FUTÁRSZOLGÁLATOT szervezett Suhl megye (NDK) könyvtára: a speciális teherautó heti két utján megfordul valamennyi járási könyvtárban (s az utvonalaiba eső körzeti könyvtárakban), lebonyolítva a könyvtárközi kölcsönzést ezek és a megye egyetemi, főiskolai és nagyobb szakkönyvtárai között. (Mitteilungen und Materialien, 1970. 5.sz.)

Kaleidoszkóp. Sajtószemle és bibliográfia. (1970. évi füzet.) Szerk. Mándy Gábor. Közrem. Zsolnai József és Tar György. Szolnok, Megyei Verseghy Könyvtár, [1971.] 100 p.

kaleidoszkóp

Szemelvények ACZÉL GYÖRGY, HANKISS ELEMÉR, HEGEDŰS ANDRÁS, HELLER ÁGNES, HERNÁDI MIKLÓS, ILLYÉS GYULA, EUGÈNE IONESCO, BERNARD LOVELL, LUKÁCS GYÖRGY, MARX GYÖRGY, MIKLÓS PÁL, ÖRKÉNY ISTVÁN, NICOLAS SCHÖFFER, SZENT-GYÖRGYI ALBERT, TÓKEI FERENC, VITÁNYI IVÁN és mások írásaiból, nyilatkozataiból.

Mércéink továbbra is rohamos információáradást regisztrálnak: Egyelőre (lehet, hogy soha?) a Marconi-együttállás nem tudja elhalványítani a Gutenberg-galaxist. A szakirodalomban foglalt tudományos, alkalmazott tudományi és gazdasági információk keletkezésének, áramlásának, közlésének, befogadásának, vagy más megközelítésben: gyűjtésének, feltárásának, tárolásának, visszakeresésének és szétsugárzásának már nemcsak gyakorlata van, hanem szer-teagázó elmélete is: az informatika.

De beletartoznak-e az informatika elméletébe és gyakorlatába az ún. kulturális információk, tehát azok, amelyek szorosan véve nem tudományosak, amelyeknek nincs közvetlen kihatásuk semmiféle emberi gyakorlatra? Ez a kérdés, nyilván az informatika által megoldandó feladatok óriási volta miatt, sokáig fel sem merült, s ujabban is csak néhányan jutottak el felvetéséig. (Pl. I. Wissenberger, a neves cseh-szlovák informatikus. V.ö. Technická knihovna, 1968. 4.no. 120-124.p.)

Mi a kulturális információkat az informatika kompetenciájába tartozónak ítéljük. Felfogásunk előbb-

utóbb általánossá válik. Ezt arra alapozzuk, hogy valamennyi társadalmi tevékenységen belül egyre nagyobb hangsúly esik az "emberi oldal" finomabb, érzékenyebb, szinte az egyéni lemenő megközelítésére és az általa képviselt igények kielégítésére. S a legtöbb egyéni igényben fontos helyet foglal el a kíváncsiság: mit mutat a kisebb-nagyobb, a nagy és a legnagyobb egész? E kíváncsiság nem öncélú. Az ember társadalmi és egyéni életének különböző vonatkozásaiban szükséges biztonságérzete csak akkor alakulhat ki, ha tudja, hol foglal helyet az emberközi s az ember és természet közötti kapcsolatok különböző metszetű és léptékű térképein. Ehhez biztosítanunk kell a releváns - köztük irodalmi - információkat.

Persze esetünkben a relevancia jegyében történő válogatás kritériumai mások, mint a tudomány és a tudományos eredményeket hasznosító gyakorlat szolgálatánál, de a válogatás szükségessége egyformán az időhiányra és a források nagy tömegére vezethető vissza. Ha a kulturális informálódás elé tornyosuló objektív akadályokat le akarjuk rombolni, mindenképpen informatikai megközelítésekkel és módszerekkel kell élnünk.

Mindezt az első hazai kulturális referálólap, ha úgy tetszik: digest, a Szolnok Megyei Verseghy Könyvtár kiadta és Mándy Gábor szerkesztette Kaleidoszkóp vetteti fel velünk. Ennek eddig két füzete jelent meg. Az első az 1969. évi, a második az 1970. évi magyar nyelvű folyóirattermésből (kb. 50 cím megfigyelése alapján) nyújt referátumokat és válogatott bibliográfiát.

Bár a füzetek terjedelme 100-100 lapra korlátozott, az invenciózus szerkesztőnek mégis olyan szemlét sikerült előállítania, amely változatosan és igényesen hívja fel a figyelmet a magyar kulturális és ismeretterjesztő publicisztika és tanulmányírás legizgalmasabb témáira, illetve érdekesen, további érdeklődésre és gondolkodásra serkentve tájékoztat róluk. A vállalkozás érezhetően körkép adásának igényével indult, s ezt lehetőségein belül teljesítette is, sőt az 1970. évi füzet talán kicsit saját lehetőségei fölé nőtt.

Hiba lenne, ha a Kaleidoszkópot pusztá kísérletnek minősítenénk. Határozottan több annál. Hogy nem megoldás mégsem, abban szűkös feltételei a ludasak: a szűk terjedelmen kívül az 500-as példányszám, a gyenge sokszorosítási technika és az évenkénti megjelenés. Ugy véljük, hogy negyedéves periodicitással, számonkénti 100-150 lapos terjedelemmel, jobb technikával már igazi lapot lehetne csinálni belőle.

FUTALA Tibor

|| Könyvtár és Művelődés. Könyvtárügyi információk vezetőknek.
|| Szerk. Czinner Tiborné. Bp. Könyvtartudományi és Módszertani
|| Központ, 1971-

**KÖNYVTÁR
ÉS
MŰVELŐDÉS**

könyvtárügyi információk
vezetőknek

Könyvtartudományi
és Módszertani Központ

1971. 2.

T E L E X

A KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATBAN

Könyvtári ellátási rendszerünk egyik alap-problémája abból ered, hogy minden állampolgár-nak egyforma joga van az állam által fenntartott könyvtárak dokumentumait, szolgáltatásait használni, ugyanakkor a településszerkezetből következően nem lehet minden lakott helyen minden igény kielégítésére alkalmas könyvtár. Ezen az ellentmondáson segít a könyvtárügy egységes szervezete és az az elv, hogy ha valaki egy könyvtárba belép, akkor a világ összes könyvtára rendelkezésére áll, mert a könyvtárakat mind az állomány használatára, mind a tájékoztatásra együttműködési megállapodások - hazaiak és nemzetközi-ek - kötik össze. Egyáltalán nem meglepő jelenség pl. az, hogy egy ritka és értékes dokumentum - mikrofilmen - Tokióból érkezik repülőpostával.

1

A KMK 1971 januárjában megindított új szolgáltatásának célja: a megyei tanácsi és pártszervek könyvtárpolitikában érdekelt vezetőinek tájékoztatása a magyar és a külföldi könyvtárügy újdonságairól, problémáiról. Rendszeretlen időközökben jelenik meg, a közlendőktől függetlenül. Tömör formában, 6-8 oldalas terjedelemben nyújt tájékoztatást

könyvtári jogszabályokról, szervezeti kérdésekről, elvi állásfoglalásokról, a könyvtári mozgalom hireiről, alapvető statisztikai adatokról.

A kiadvány első három száma lapunk zartakor már megjelent, s visszhangjából arra következtethetünk, hogy fölkelte az érdekeltek figyelmét.